

Raportul

privind executarea bugetului public național

și a componentelor acestuia

în semestrul I al anului 2019

2019

Chișinău

Cuprins

Introducere.....	3
Modificarea bugetului public național	3
Evoluții macroeconomice ale economiei naționale în semestrul I al anului 2019	5
Executarea bugetului public național în semestrul I 2019 comparativ cu semestrul I 2018.....	7
Executarea bugetului de stat în semestrul I 2019 comparativ cu semestrul I al anului 2018	11
Evoluții în domeniul datoriei de stat și altor angajamente condiționate în semestrul I 2019	18

Introducere

Raportul semi anual privind executarea bugetului public național este elaborat în baza art. 72 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014.

Legea bugetului de stat pentru anul 2019, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2019, precum și Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2019 au fost aprobate în decembrie 2018. În luna martie 2019, în conformitate cu art.61 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, la Legea bugetului de stat și Legea bugetului asigurărilor sociale de stat au fost introduse modificări prin legile nr.27/2019 și nr.25/2019, respectiv.

Totodată, conform prevederilor art. 60 al Legii 181/2014, art.3 lit. g) și art.17 din Legea bugetului de stat pentru anul 2019, au fost adoptate hotărârile Guvernului nr. 27/2019, nr.55/2019, nr.84/2019, nr.165/2019, nr.219/2019, nr.250/2019, nr.281/2019 privind repartizarea unor alocații aprobate prin Legea bugetului de stat pentru anul 2019.

Modificarea bugetului public național

Executarea bugetului public național în primele 6 luni ale anului 2019 s-a încheiat cu un **sold bugetar (deficit)** de 2 105,1 mil. lei, sau 1,01% în PIB, în condițiile în care ținta de deficit bugetar pentru anul 2019 a fost stabilită de 2,74% din PIB.

Deficitul estimat pentru semestrul I al anului 2019 a fost la nivel de 880 mil. lei, însă urmare a acumulării mai lente a veniturilor bugetare (în legătură cu implementarea reformei fiscale) comparativ cu execuția cheltuielilor bugetare acest indicator a fost depășit de 2,4 ori. Creșterea mai rapidă a cheltuielilor se datorează, în special, celor legate de majorarea cheltuielilor de personal ca efect al Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar, precum și unor prestații sociale, ultimele fiind indexate cu ritmuri mai mari, pe lângă efectuarea unor plăți unice.

În luna iulie 2019 Ministerul Finanțelor a elaborat și a prezentat Guvernului pentru examinare și aprobare proiectul de lege privind modificarea Legii bugetului de stat pe anul 2019, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 364 din 26.07.2019, și ulterior adoptat de Parlament prin Legea nr. 112 din 04.10.2019.

Concomitent cu operarea modificărilor la Legea bugetului de stat pe anul 2019 au fost operate modificările necesare la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2019 și Legea fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală pe anul 2019.

Prin această modificare a legii bugetului de stat veniturile au fost diminuate cu 1 492,0 mil.lei, iar cheltuielilor cu 1 327,4 mil.lei , respectiv deficitul bugetului de stat fost majorat aprobat a cu 164,6 mi. lei.

Modificarea indicatorilor bugetului a fost impusă de următorii factori:

- **La partea de venituri** : revizuirea indicatorilor macroeconomici, amânarea implementării schemei de obligații în domeniul eficienței energetice (excluderea veniturilor și

cheltuielilor în cadrul Fondului de Eficiență Energetică), reclassificarea unor venituri bugetare în calitate de surse de finanțare a deficitului bugetar.

● **La partea de cheltuieli:**

- necesități de acoperire a cheltuielilor de personal la nivel local, atât din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat (pentru sectorul educației), cât și parțial pentru domeniile proprii de competență, cum ar fi sectorul culturii, dar și pentru întreținerea aparatelor administrative, ca urmare a implementării Legii nr.270 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
- reducerea *transferurilor către BASS, destinat acoperirii deficitului acestuia*, datorită majorării veniturilor proprii ale BASS din contul contribuțiilor de asigurări sociale.
- *necesități mai mici pentru plata dobânzilor aferente datoriei de stat interne* (din contul deservirii la costuri mai mici a valorilor mobiliare de stat emise anterior, precum și deservirea unui volum mai mic al acestora, emis pentru crearea rezervei de lichidități,
- *nevalorificarea cheltuielilor aferente proiectelor finanțate din surse externe.*

Totodată, a fost modificată structura surselor de finanțare a deficitului, ca urmare a schimbărilor parvenite în special la intrările de împrumuturi externe.

Estimările actualizate ale bugetului de stat au avut impact asupra bugetului asigurărilor sociale de stat, fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și bugetele locale. Aceste modificări au fost reflectate în legile de modificare a BASS și FAOM, și se prezintă în tabelul nr. 1.

Tabelul 1. Indicatorii componentelor bugetului public național

	aprobat/ estimat 2019	propuneri de modificare (+,-)	scontat 2019	aprobat/ estimat 2019	propuneri de modificare (+,-)	scontat 2019
					% în PIB	
Total venituri BPN	63,432.3	105.9	63,538.2	30.3%	0.34%	30.7%
Bugetul de stat	42,125.5	-1,492.0	40,633.5	20.1%	-0.53%	19.6%
<i>inclusiv :</i>						
<i>transferuri</i>	23.0	11.7	34.7			
Bugetele locale	15,131.8	778.3	15,910.1	7.2%	0.45%	7.7%
<i>inclusiv: transferuri</i>	11,148.7	429.6	11,578.3	5.3%	0.26%	5.6%
BASS	21,732.8	137.1	21,869.9	10.4%	0.17%	10.5%
<i>inclusiv: transferuri</i>	8,880.8	-722.3	8,158.5	4.2%	-0.31%	3.9%
FAOM	7,326.0	383.8	7,709.8	3.5%	0.22%	3.7%
<i>inclusiv: transferuri</i>	2,831.3	-17.70	2,813.6	1.4%	0.00%	1.4%
Total cheltuieli BPN	69,171.0	287.5	69,458.5	33.0%	0.46%	33.5%
Bugetul de stat	47,664.2	-1,327.4	46,336.8	22.8%	-0.42%	22.4%
<i>inclusiv: transferuri</i>	22,860.8	-310.4	22,550.4	10.9%	-0.04%	10.9%
Bugetele locale*	15,131.8	978.3	16,110.1	7.2%	0.54%	7.8%
<i>inclusiv :</i>						
<i>transferuri</i>	23.0	11.7	34.7			
BASS	21,732.8	154.1	21,886.9	10.4%	0.17%	10.6%
FAOM	7,526.0	183.8	7,709.8	3.6%	0.12%	3.7%
Soldul total (Deficit (-) / Excedent (+))	-5,738.7	-181.6	-5,920.3	-2.7%	-0.11%	-2.9%
Bugetul de stat	-5,538.7	-164.6	-5,703.3	-2.6%	-0.10%	-2.8%
Bugetele locale*		-200.0	-200.0		-0.10%	-0.1%
BASS		-17.0	-17.0		-0.01%	0.0%
FAOM	-200.0	200.0		-0.1%	0.10%	

Evoluții macroeconomice ale economiei naționale în semestrul I al anului 2019

Proгноza indicatorilor macroeconomici a fost revizuită de către Ministerul Economiei și Infrastructurii în iulie 2019. La revizuirea prognozei indicatorilor macroeconomici ai Ministerului Economiei și Infrastructurii s-a luat în considerare principalele aspecte ale prognozei economiei mondiale, în special a țărilor care sunt principali parteneri comerciali ai Republicii Moldova, tendințele de evoluție a economiei naționale din anii precedenți, rezultatele înregistrate în principalele sectoare economice în primele luni ale anului 2019, precum și prognoza privind rata inflației și cursul de schimb al leului, coordonată cu Banca Națională a Moldovei.

De asemenea, s-au luat în considerare sarcinile prioritare ale Guvernului orientate spre asigurarea unei creșteri economice optime, durabile și incluzive care vor avea la bază eforturile Guvernului pentru sporirea competitivității și calității mărfurilor autohtone, creșterea exporturilor, inclusiv prin majorarea investițiilor în infrastructura economică, dezvoltarea agriculturii moderne și performante, crearea unui mediu atractiv și motivant pentru investiții.

În trimestrul I al anului 2019 **produsul intern brut** a crescut cu 4,4% și a însumat 41,2 mld. lei. Cea mai mare influență asupra creșterii economice a avut valoarea adăugată brută creată în activitatea „Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante”, asigurând 28% din creșterea PIB, după care „Construcții” – 21%; „Industria” – 12%; „Informații și comunicații” – 11,6% și respectiv tranzacțiile imobiliare – 10%.

În luna iunie a anului 2019 **rata inflației** a constituit 4,3% față de decembrie 2018, înregistrând o majorare de 3,5 p.p. comparativ cu rata inflației din aceeași perioadă a anului 2018. Rata anuală a inflației a constituit 4,4%, încadrându-se în intervalul țintă a inflației stabilit de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%).

De la începutul anului 2019 **moneda națională** a marcat o depreciere de 5,8% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 până la 18,14 lei la 30.06.2019) și de 5,8% față de Euro. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la 30.06.2019 a atins o valoare de 2 913,7 mil. dolari, micșorând-se cu 2,7% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2018.

Comerțul exterior realizat în perioada ianuarie-mai 2019, relevă că exporturile de bunuri au avut un ritm de creștere mai mare decât importurile. Astfel, exporturile s-au majorat cu 5,3%, iar importurile cu 3,8%. Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 1202,9 mil. dolari SUA, față de 1175,5 mil. dolari în ianuarie-mai 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 49,1%, fiind mai mare cu 0,7 p.p. decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Volumul producției industriale în perioada ianuarie-aprilie 2019 a înregistrat o creștere de 4,1%. Creșterea respectivă a fost determinată de majorarea industriei prelucrătoare cu 4,4% și a industriei extractive cu 5,7%. Producția și furnizarea de energie a înregistrat o diminuare de 0,5%. Principalii factori care au determinat creșterea sectorului industrial au fost: dezvoltarea ramurii automotive în cadrul Zonelor Economice Libere și evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor care au susținut creșterea industriei extractive și a altor ramuri industriale conexe cu acest sector. Totodată, diminuarea prețurilor la producția industrială pe piețele externe și temperarea cererii externe au încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial.

Volumul producției globale agricole a scăzut cu 2% în I trimestru al anului 2019, însumând 1 650 mil. lei. Această evoluție a fost determinată de scăderea producției în sectorul zootehnic cu 2,1%, căruia i-a revenit circa 99% din volumul total al producției agricole.

În perioada ianuarie-martie 2019 activitatea investițională s-a intensificat. Astfel, **volumul investițiilor în active imobilizate** a crescut cu 25,1% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 3,3 mild. lei. Creșterea intensivă a investițiilor s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor bugetare, revigorarea activității creditare, precum și creșterii investițiilor din sursele organizațiilor internaționale.

Volumul mărfurilor transportate au însumat 6,8 mil. tone, majorându-se cu 10,7% în ianuarie-mai 2019, față de perioada anului precedent. Creșteri ale volumului mărfurilor transportate au fost înregistrate în cazul tuturor mijloacelor de transport: transportul aerian – cu 43,1%, transportul rutier – cu 26,2%, transportul fluvial – cu 9,7%, transportul feroviar micșorându-se – cu 0,9 p.p.

Comerțul interior de bunuri și servicii este în creștere în ianuarie-aprilie 2019, fapt ce demonstrează o intensificare a consumului din partea populației și agenților economici. Cifra de afaceri în comerțul cu amănuntul a însumat 16,8 mild. lei și a crescut cu 16,2% față de aceeași perioadă a anului precedent, iar cifra de afaceri în servicii de piață prestate populației a însumat 6 mild. lei, fiind în creștere cu 19,9%.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în trimestrul I al anului 2019 a constituit 6 923,0 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 17,2% față de trimestrul I al anului 2018, iar în termeni reali salariul s-a majorat cu 14,3%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 6 842,0 lei, fiind în creștere cu 26,5%, iar în sectorul real a constituit 6 954,3 lei și s-a majorat respectiv cu 13,9%.

Mărimea medie a pensiei lunare la 01.04.2019 a fost de 1793,95 lei și s-a majorat cu 17% față de aceeași dată a anului 2018 în termeni nominali.

Rata șomajului (proporția șomerilor (conform BIM) în populația activă) la nivel de țară pentru anul 2018 a înregistrat 3%, fiind cu 1,1 p.p. mai joasă față de anul 2017. La oficiile forței de muncă în ianuarie-mai 2019 au fost înregistrați 12,3 mii șomeri, cu 26,5% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-mai 2018.

Ministerul Economiei și Infrastructurii reieșind din rezultatele atinse în primele luni ale anului curent, pentru anul 2019 a revizuit prognoza pentru anul în curs, care se prezintă în tabelul care urmează.

Tabelul 2. Prognozele principalilor indicatori macroeconomici pentru anul 2019

Indicatorii	Unitatea de măsură	Prognoze la elaborarea bugetului pentru anul 2019	Prognoze precizate pentru anul 2019
Produsul intern brut nominal	mlrd. lei	209,3	207,3
<i>față de anul precedent în prețuri comparabile</i>	%	104,0	103,7
Indicele prețurilor de consum			
<i>mediu anual</i>	%	104,9	104,9
<i>la sfârșitul anului</i>	%	106,5	107,5
Cursul de schimb al leului			
<i>mediu anual</i>	lei/dol. SUA	17,20	17,74
<i>la sfârșitul anului</i>	lei/dol. SUA	17,56	18,00
Export	mil. dol. SUA	3 450,0	2 957,0
<i>față de anul precedent</i>	%	113,1	109,2

Indicatorii	Unitatea de măsură	Proгноze la elaborarea bugetului pentru anul 2019	Proгноze precizate pentru anul 2019
Import	mil. dol. SUA	6 542,0	6 154,0
<i>față de anul precedent</i>	%	109,4	106,8
Soldul balanței comerciale	mil. dol. SUA	-3 092,0	-3 196,0
Producția industrială			
- în prețuri curente	mlrd. lei	59,1	59,0
- față de anul precedent	%	105,0	104,0
Producția agricolă			
- în prețuri curente	mlrd. lei	36,8	36,6
- față de anul precedent în prețuri comparabile	%	104,5	101,5
Investiții în active materiale pe termen lung			
- în prețuri curente	mlrd. lei	26,6	26,6
- față de anul precedent în prețuri comparabile	%	103,3	107,7
Fondul de remunerare a muncii	mlrd. lei	49,4	53,3
<i>față de anul precedent în prețuri curente</i>	%	109,4	118,7
- față de anul precedent în prețuri comparabile	%	104,3	113,1
Câștigul salarial mediu nominal a unui salariat	lei	6 975,0	7 320,0
<i>față de anul precedent în prețuri curente</i>	%	109,0	113,6
- față de anul precedent în prețuri comparabile	%	103,9	108,2

Executarea bugetului public național în semestrul I 2019 comparativ cu semestrul I 2018

Executarea indicatorilor principali ai bugetului public național (BPN) în semestrul I al anului 2019 se prezintă în tabelul următor.

Tabelul 3. Indicatorii principali privind executarea bugetului public național și a componentelor acestuia

	mil. lei				
	dintre care:				
	Bugetul public național*	Bugetul de stat	Bugetul asigurărilor sociale de stat	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	Bugetele locale
Venituri, total	29 467,2	18 196,9	11 523,8	3 073,9	8 534,6
Transferuri primite		5,7	4 820,4	707,8	6 325,1
dobânzi încasate la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar		3,0			
Cheltuieli și active nefinanciare, total	31 572,3	20 783,8	11 000,5	3 194,1	8 455,9

Transferuri acordate					
dobânzi achitate la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar		11 853,3			5,7 3,0
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-2 105,1	-2 586,9	523,3	-120,2	78,7

* cu excluderea transferurilor în cadrul bugetului public național în sumă de 11 859,0 mil. lei, și dobânzilor la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar în sumă de 3,0 mil. lei.

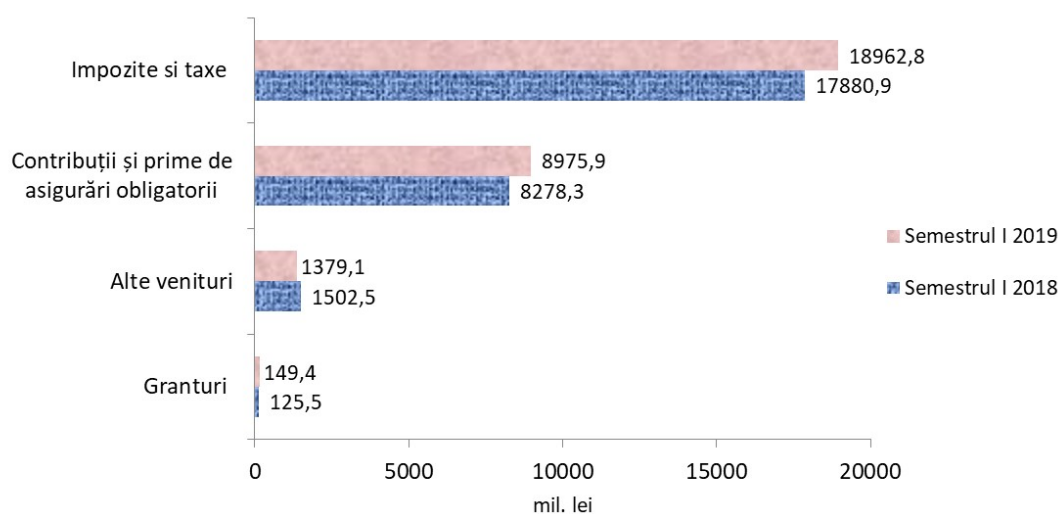
În semestrul I al anului 2019, încasările **veniturilor bugetului public național** s-au majorat cu 1 680,0 mil. lei, sau circa 6,0% comparativ cu perioada similară a anului 2018 și au constituit 29 467,2 mil. lei.

Pe tipuri de bugete, la partea de venituri proprii (fără transferuri inter bugetare) s-au acumulat venituri mai multe la bugetul de stat cu 929,2 mil. lei sau cu 5,4%, la bugetul asigurărilor sociale de stat – 374,7 mil. lei sau 5,9%, la FAOM – cu 377,9 mil. lei sau 19,0%, iar la bugetele locale (consolidat) – cu 1,8 mil. lei mai puțin sau la nivel de 99,9% față de perioada similară a anului 2018.

Din suma totală a veniturilor bugetului public național, ponderea cea mai mare revine impozitelor și taxelor – 64,3% sau 18 962,8 mil. lei. Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 30,5% (8 975,9 mil. lei), alte venituri – 4,7% (1 379,1 mil. lei) și granturile – 0,5% (149,4 mil. lei).

Evoluția componentelor veniturilor bugetului public național în semestrul I al anilor 2018-2019 se prezintă în următoarea (Diagramă 1):

Diagrama: 1 Evoluția veniturilor Bugetului public național în semestrul I 2019

Veniturile colectate de către Serviciul Fiscal de Stat au însumat 19 153,8 mil. lei, cu 4,4% mai mari comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018. Creșterea veniturilor comparativ cu perioada similară a anului precedent a înregistrat la bugetul de stat – 3,5%, bugetul asigurărilor sociale de stat – 5,3%, fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 19,5%, iar veniturile bugetele locale consolidate s-au redus cu 0,2 la sută.

Veniturile colectate de către Serviciul Vamal au fost în sumă de 10 298,2 mil. lei, cu 6,6% mai mari comparativ cu perioada similară a anului 2018.

Restanțele la plata impozitelor și taxelor la bugetul public național la situația din 30 iunie 2019 au constituit 1 186,3 mil. lei, cu 81,3 mil. lei mai puțin față de începutul anului. Restanțele la

impozitele și taxele administrate de către Serviciul Fiscal de Stat s-au redus cu 85,9 mil.lei, iar la Serviciul Vamal s-au majorat cu – 4,6 mil.lei.

Cheltuielile bugetului public național în semestrul I 2019 au constituit 31 572,3 mil. lei, reprezentând o creștere cu 4 677,6 mil.lei sau cu 17,4 % față de aceeași perioadă a anului precedent.

Ca pondere în PIB acestea au înregistrat o creștere de 0,9 p.p. de la 14,2% pentru semestrul I al anului 2018 până la 15,1% pentru semestrul I al anului 2019.

Cheltuielile realizate în semestrul I 2019 pe componente bugetare au constituit:

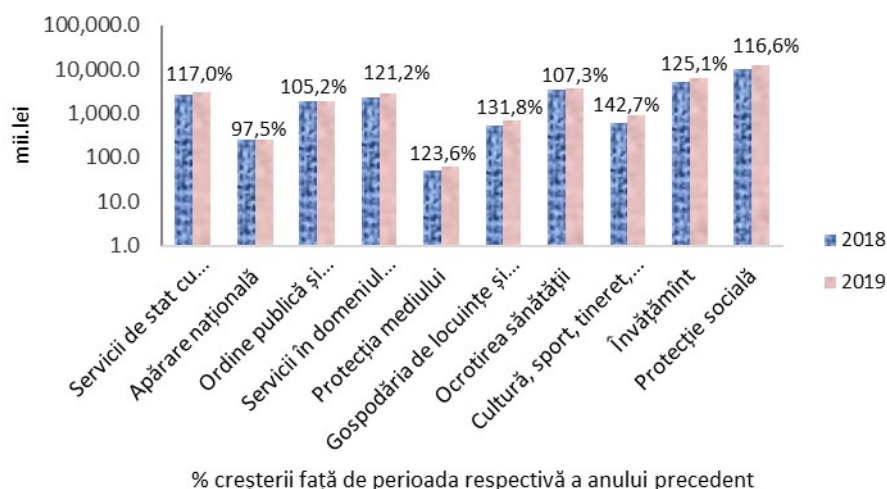
- bugetul de stat – 8 930,5 mil. lei (fara transferuri interbugetare) (28,3%);
- bugetul asigurărilor sociale de stat – 11 000.5 mil. lei (34,8%);
- fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 3 194.1 mil. lei (10,1%),
- bugetele locale –8 455.9 mil. lei (26,8%).

Comparativ cu semestrul I al anului 2018, cea mai mare creștere au atins cheltuielile bugetelor locale – 31,7%. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au înregistrat o majorare de 16,5%, bugetului de stat – 16,4%, iar ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală de 3,8%.

În aspect funcțional (Diagrama 2), cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat la: cultură, sport, tineret, culte și odihnă (+42,7%), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale (+31,8%), învățământ (+25,1%), protecția mediului (+23,6%), servicii în domeniul economiei (+21,2%), servicii de stat cu destinație generală (+17,0%), protecție socială (+16,6%).

Comparativ cu semestrul I 2018 s-au înregistrat creșteri de cheltuieli în toate domeniile, exceptând apărare națională (-2,5%).

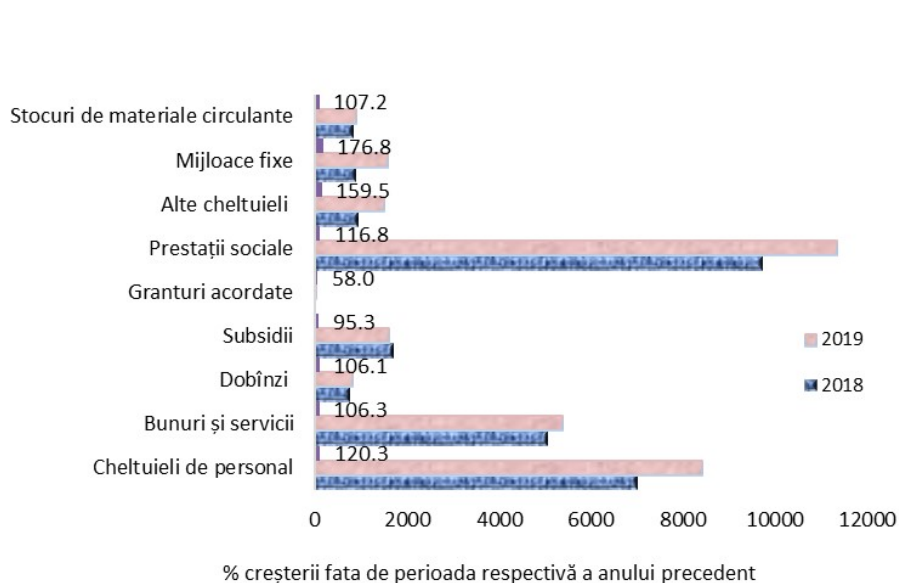
Diagrama 2. Evoluția cheltuielilor (pe grupe funcționale)
Bugetului public național în semestrul I 2019

În aspect economic (Diagrama 3), comparativ cu semestrul I 2018, s-au majorat cheltuielile bugetului public național pentru mijloace fixe, alte cheltuieli, cheltuieli de personal și prestații

sociale. Totodată, comparativ cu aceeași perioadă, cheltuielile pentru subsidii și granturi acordate s-au diminuat.

**Diagrama 3. Evoluția cheltuielilor (pe categorii economice)
Bugetului public național în semestrul I 2019**

Executarea bugetului public național în primele 6 luni ale anului 2019 s-a încheiat cu un **sold bugetar (deficit)** de 2 105,1 mil. lei, sau 1,01% în PIB, în condițiile în care ținta de deficit bugetar pentru anul 2019 a fost stabilită de 2,74% din PIB.

Tabelul 4. Soldul bugetului public național și a componentelor acestuia și sursele de finanțare
mil. lei

	bugetul public național	dintre care:			
		bugetul de stat	bugetul asigurărilor sociale de stat	fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	bugetele locale
Deficit (-)/Surplus (+)	-2105,1	-2586,9	523,3	-120,2	78,7
Surse de finanțare, total	2105,1	2586,9	-523,3	120,2	-78,7
1. Surse interne	1814,1	2121,2	-346,8	-	39,7
2. Surse externe	209,5	236,4		-	-26,9
3. Modificarea soldurilor la conturi (majorarea (-), micșorarea (+))	81,5	229,3	-176,5	120,2	-91,5

La sfârșitul semestrului I al anului curent a fost înregistrat un **deficit primar** (soldul bugetar cu excepția dobânzilor) de 0,62 % din PIB în condițiile în care pentru anul 2019 se estimează un deficit primar de 1,78% din PIB.

La situația din 30 iunie 2019, la bugetul public național s-au înregistrat **creanțe cu termen expirat** în sumă de 16,5 mil. lei, care comparativ cu situația din 1 ianuarie 2019 s-au redus cu 7,3 mil. lei sau cu 30,7 la sută.

Datoriile cu termen de achitare expirat (arieratele interne) ale bugetului public național la situația din 30 iunie 2019 au constituit 37,4 mil. lei. În comparație cu situația din 1 ianuarie 2019, acestea s-au majorat cu 4,3 mil. lei sau cu 13,0 la sută.

La situația din 30 iunie 2019, **soldurile mijloacelor bănești** în conturile bugetelor componente ale bugetului public național au constituit 6 532,8 mil. lei, dintre care 1848,0 mil. lei - la proiecte finanțate din surse externe.

Executarea bugetului de stat în semestrul I 2019 comparativ cu semestrul I al anului 2018

În primul semestru al anului 2019, **veniturile totale ale bugetului de stat** au constituit 18 196,9 mil. lei, inclusiv:

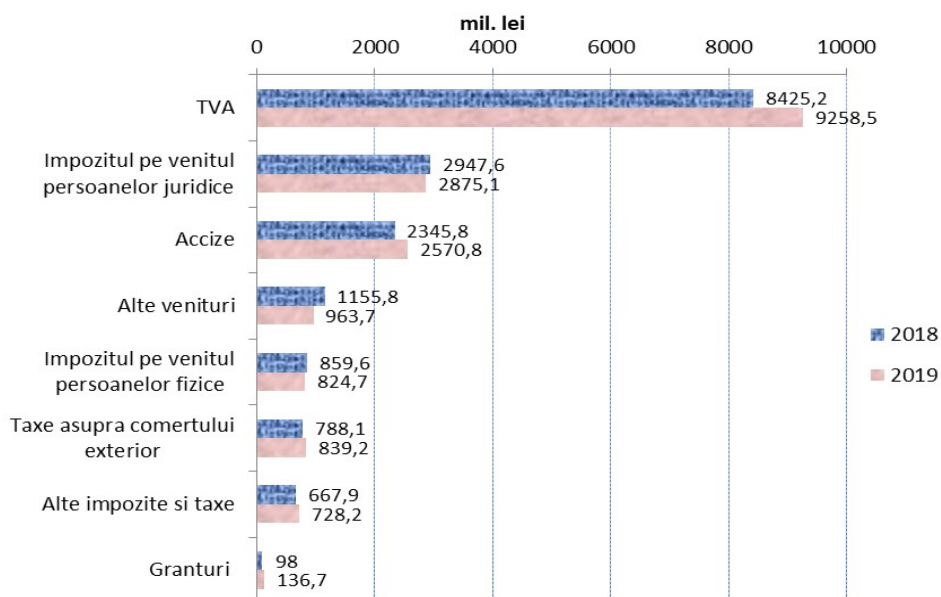
- veniturile generale și colectate – 18 044,6 mil. lei,
- veniturile proiectelor finanțate din surse externe – 152,3 mil. lei.

Față de prevederile anuale, veniturile bugetului de stat în perioada vizată au înregistrat un grad de realizare de 43,2%, inclusiv proiecte finanțate din surse externe (PFSE) – 19,5%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent încasările date s-au majorat cu 6,0%, dintre care veniturile PFSE s-au redus cu 51,6 la sută.

Din suma totală a veniturilor bugetului de stat, ponderea cea mai mare le revine impozitelor și taxelor – 93,9% sau 17 090,8 mil. lei, altor venituri – 5,3% (963,7 mil. lei), granturilor – 0,75% (136,7 mil. lei) și transferurilor de la alte bugete – 0,03% (5,7 mil. lei).

Comparativ cu semestrul I al anului 2018 impozitele și taxele s-au majorat cu 1 083,1 mil. lei, sau cu 6,8%, granturile – cu 38,7 mil. lei, sau cu 39,5%, iar încasările din alte venituri și transferurile de la alte bugete s-au diminuat cu 192,1 mil. lei și 20,8 mil. lei respectiv. Diagrama 4 prezintă evoluția principalelor tipuri de venituri ale bugetului de stat comparativ cu perioada similară a anului trecut, iar descrierea principalilor factori care au influențat aceste încasări se prezintă în Boxa 1.

Diagrama 4. Evoluția principalelor tipuri de venituri ale bugetului de stat în semestrul I 2019

Boxa. 1 Factorii care au influențat încasarea veniturilor bugetului de stat în semestrul I 2019

În continuare, se prezintă descrierea factorilor principali care au influențat încasarea veniturilor în semestrul I 2019, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Impozitul pe venitul persoanelor fizice

Reducerea încasărilor de la impozitul pe venitul persoanelor fizice în semestrul I 2019 față de perioada respectivă a anului 2018 se explică prin implementarea reformei fiscale în domeniul impozitului pe venit din salariu (impact bugetar 367,3 mil. lei inclusiv bugetul de stat 163,8 mil. lei).

Totodată, parțial acest impact a fost acoperit din contul:

- creșterea salariului mediu lunar pe economie, inclusiv în sfera bugetară (în trimestrul I +13,8% și +26,5% respectiv);
- prezentarea declarațiilor pe venitul obținut în anul 2018 și achitarea diferenței pozitive (creșterea +26,9%);
- creșterea gradului de conformare a contribuabililor la aspectul de înregistrare a contractelor de transmitere în folosință a proprietății imobiliare persoanelor fizice (creșterea 36,4%).

mil. lei

	2018	2019	devieri	
	semestrul I		+, -	%
impozitul pe venitul persoanelor fizice	859,6	824,7	-34,9	95,9%

Impozitul pe venitul persoanelor juridice

Reducerea încasărilor de la impozitul pe venitul persoanelor juridice în semestrul I 2019 față de perioada respectivă a anului 2018 se explică prin obținerea de către contribuabili în perioada fiscală 2018 a unui profit mai mic, și respectiv determinarea venitului impozabil mai mic și achitarea în cuantum mai redus a impozitului pe venit conform declarațiilor prezentate (profit 2017 – 25 267,4 mil. lei, profit 2018 – 24 284,2 mil. lei; venit impozabil 2017 – 28 363,5 mil. lei, venit impozabil 2018 – 27 895,7 mil. lei).

Pe parcursul anului 2018 unele întreprinderi din sectorul energetic au finalizat anul 2018 cu pierderi, respectiv în 2019 nu sunt plătitori ai impozitului pe venit. Totodată, pe parcursul anului 2019 s-au majorat achitățile impozitului pe venit din domeniile activității financiare și asigurări, comerțului, industriei prelucrătoare.

mil. lei

	2018	2019	devieri	
	semestrul I		+, -	%
impozitul pe venitul persoanelor juridice	2 947,6	2875,1	-72,5	97,5%

Taxa pe valoarea adăugată

Creșterea TVA în semestrul I 2019 se datorează:

- creșterii încasărilor de la agenții economici care achită TVA de la 5 mil. lei pînă la 10 mil. lei cu 42,6%, de la 1 mil. lei - 5 mil. lei cu 9,5%, de la 300 mii lei pînă la 1 mil. lei cu 18,5%;
- creșterii consumului gospodăriilor casnice (+ 1,3% în trimestrul I 2019);
- creșterea comerțului cu amănuntul și ridicata, precum și a serviciilor prestate populației;
- majorării volumului importurilor – cu 3,8% în 5 luni ale anului 2019 față de perioada respectivă a anului 2018.

mil. lei

	2018	2019	devieri	
	semestrul I		+, -	%
Total TVA	8 425,2	9 258,5	833,3	109,9%
TVA intern	3 148,4	3 448,7	300,0	109,5%
TVA la import	6 622,1	7 136,0	513,9	107,8%
restituirea TVA	-1 345,3	-1 326,2	19,1	98,6%

Boxa. 1 Factorii care au influențat încasarea veniturilor bugetului de stat în semestrul I 2019 (cont.)

Accize

Încasările din accize în semestrul I 2019, față de perioada respectivă a anului 2018, s-au majorat cu 225,0 mil. lei, ca rezultat a influenței următorilor factori:

- a creșterii numărului de autovehicule importate în perioada ianuarie-iunie 2019 (14344 unități față de 12785 unități în anul 2018) cu 12% și respectiv încasărilor de la accize cu 15,2 mil. lei (+3,5%).
- creșterea încasărilor din accizele la produsele alcoolice, vinuri și bere cu 17,8 mil. lei (+6,9%) ca rezultat a creșterii cotelor accizelor.
- creșterea încasărilor din accizele la tutun (produs și importat) cu 133,8 mil. lei (+23,5%), aferente creșterea cotelor accizelor și volumul produselor din tutun importate (1065,3 mil. bucăți în 2019 față de 1006,3 mil. bucăți în perioada respectivă a anului 2018).
- conform Legii nr. 172/2018 produsele petroliere destinate aprovizionării aeronavelor civile sunt scutite de la accize în ianuarie – iunie 2019, neîncasările la importul acestor mărfuri au constituit 129,9 mil. lei comparativ cu ianuarie-iunie 2018, care au fost acoperite de importul altor produse petroliere. Totodată la această sumă nu au fost efectuate restituiri de accize.

mil. lei

	2018	2019	devieri	
	semestrul I		+, -	%
Total accize	2 345,8	2 570,8	225,0	109,6%
accize interne	194,7	240,7	46,0	123,6%
accize la import	2 268,9	2 349,9	81,0	103,6%
restituirea accizelor	-117,8	-19,8	98,0	16,8%

Taxa asupra comerțului exterior și operațiunilor externe

Creșterea taxei asupra comerțului exterior în semestrul I 2019 se datorează majorării volumelor exporturilor și importurilor în perioada de 5 luni 2019 față de aceeași perioadă a anului 2018 - cu 5,3% și 3,8% respectiv atât din contul valorii cantitative, cât și din contul valorii statistice (produse petroliere, mărfuri electrocasnice, vehicule terestre, mărfuri de larg consum).

mil. lei

	2018	2019	devieri	
	semestrul I		+, -	%
Total	788,1	839,2	51,1	106,5%
taxa vamală	524,8	553,2	28,4	105,4%
taxa pentru efectuarea procedurilor vamale	228,6	246,3	17,6	107,7%
taxa consulară	34,7	39,8	5,1	114,7%

Alte venituri

Încasările din taxele pentru folosirea drumurilor, în semestrul I 2019, au constituit 489,7 mil. lei, cu 27,8 mil. lei (+6,0%) mai mult față de semestrul I al anului precedent.

Plăți pentru poluarea mediului, în semestrul I 2019, au fost încasate în sumă de 133,1 mil. lei, cu 13,1 mil. lei (+10,9%) mai mult decât în semestrul I 2019.

Veniturile din proprietate (dobânzi, dividende primite) în semestrul I 2019, au fost încasate în sumă de 203,4 mil. lei, cu 68,6 mil. lei (-25,2%) mai puțin față de semestrul I 2018, în special, din contul dividendelor primite cu 59,8 mil. lei mai puțin (-32,6%). La aceste încasări au influențat măsuri de privatizare a unor întreprinderi în anii 2017-2018 și reorganizarea întreprinderilor de stat în instituțiile publice.

Încasările din amenzi și sancțiuni s-au redus în semestrul I al anului 2019 cu circa 21,2 mil. lei (-10,7%), în special din contul reducerii încasărilor din amenzi aplicate de către subdiviziunile Inspectoratului Național de patrulare cu 34,5 mil. lei (-58,4%).

Restanțele la plata impozitelor și taxelor la bugetul de stat au constituit la 30 iunie 2019 – 806,4 mil. lei, micșorându-se cu 84,8 mil. lei sau cu 9,5% față de începutul anului. Restanțele la impozite și taxe administrate de către Serviciul Fiscal de stat s-au redus cu 85,9 mil. lei, iar Serviciul Vamal s-a majorat cu 4,6 mil. lei.

În scopul stingerii obligațiilor fiscale și vamale ale contribuabililor restanțieri, au fost aplicate modalitățile de executare silită prevăzute în Codul Fiscal și Codul Vamal, și anume:

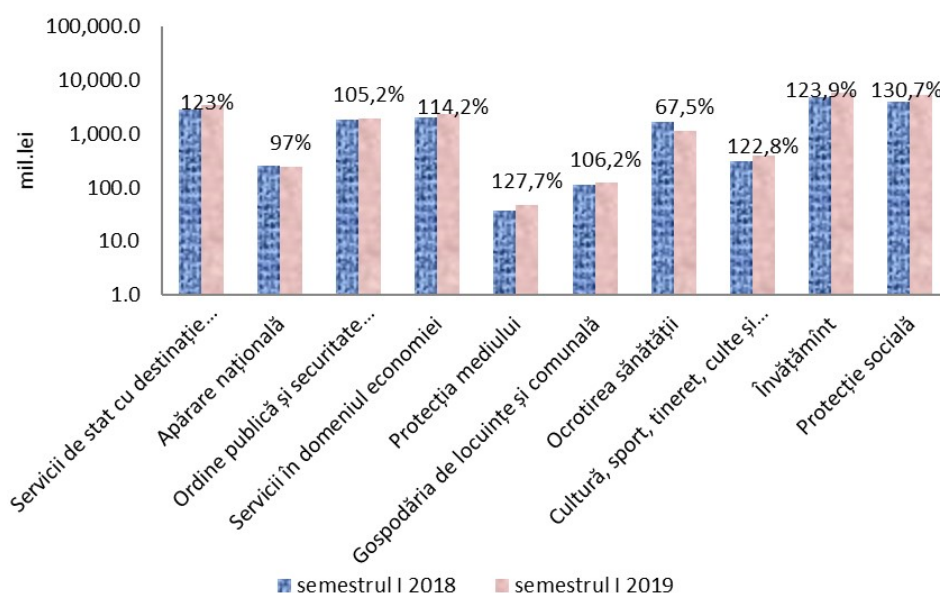
- încasări din conturile bancare ale contribuabililor;
- emiterea dispozițiilor privind suspendarea operațiunilor la conturile bancare;
- comercializarea bunurilor sechestrate;
- inițierea procedurii insolvenței în conformitate cu legislația în vigoare, dacă după ce s-au aplicat toate modalitățile posibile de executare silită, obligațiile fiscale și vamale nu au fost stinse în totalitate.

Cheltuielile bugetului de stat în semestrul I curent au fost realizate în sumă de 20 783,8 mil. lei, dintre care în cadrul proiectelor finanțate din surse externe cheltuielile au constituit 697,9 mil. lei. Față de prevederile anuale, cheltuielile bugetului de stat în perioada vizată au înregistrat un grad de realizare de 43,6%, iar comparativ cu perioada similară a anului precedent cheltuielile s-au majorat cu 2933,7 mil. lei sau cu 16,4%.

Ritmuri de creștere mai înalte decât media de executare pe buget s-au înregistrat în domeniile *învățământ* (53,7%), *protecție socială* (52,8%), *cultură și sport* (49,1%).

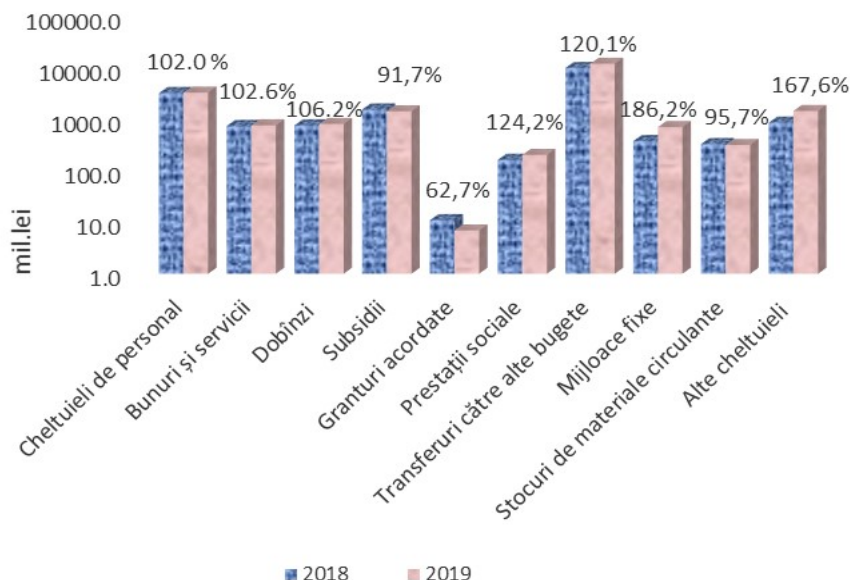
În aspect funcțional (Diagrama 7), comparativ cu semestrul I 2018 s-au înregistrat creșteri semnificative în domeniile *protecției sociale* (+30,7 %); *protecția mediului* (+27,7%); *învățământ* (+23,9%); *cultura, sport, tineret, culte și odihnă* (+22,8%); *servicii de stat cu destinație generală* (+23%); *servicii în domeniul economiei* (+14,2%).

Diagrama 7. Evoluția cheltuielilor bugetului de stat în semestrul I 2019

În aspect economic (Diagrama 8), față de semestrul I al anului 2018 au crescut considerabil cheltuielile pentru *mijloace fixe* (+86,2%); *alte cheltuieli* (+67,6%); *prestații sociale* (+24,2); *transferuri către alte bugete* (+20,1%) .

Diagrama 8. Evoluția cheltuielilor bugetului de stat în semestrul I 2019

Cheltuielile de personal au fost executate în sumă de 3275,8 mil. lei în creștere cu 64,2 mil. lei sau cu 2% comparativ cu semestrul I 2018. Creșterea respectivă este influențată de implementarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare.

Cheltuielile pentru **bunuri și servicii** s-au efectuat în volum de 757,0 mil. lei și au o creștere de 2,6% comparativ cu semestrul I 2018.

Cheltuielile pentru **dobânzi** au fost executate în sumă de 805,1 mil. lei și au înregistrat o majorare cu 47,2 mil. lei sau 6,2% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Pentru serviciul datoriei de stat externe au fost utilizate mijloace în sumă de 192,6 mil. lei (11,0 mil. dolari SUA), ceea ce constituie 42,1% din suma precizată pe an.

Pentru serviciul datoriei de stat interne în această perioadă au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 612,5 mil. lei, ceea ce constituie 41,2% din suma precizată pe an. În perioada de gestiune, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne s-au majorat cu 34,2 mil. lei sau cu 5,9 la sută în comparație cu perioada analogică a anului 2018. Acest fapt este datorat în mare parte deservirii la costuri mai mari a VMS convertite.

Din suma totală pentru serviciul datoriei de stat interne au fost utilizate:

- 191,2 mil. lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară (31,2%);
- 93,8 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS convertite (15,3%);
- 306,4 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (50,0%);

- 21,1 mil lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru crearea rezervei de lichidități (3,5%)¹.

Cheltuielile pentru **subsidii** au fost efectuate în sumă de 1 416,4 mil.lei și au înregistrat o diminuare cu 8,3 % comparativ cu semestrul I 2018, influențată în principal de subsidiile pentru gospodăria drumurilor și servicii în domeniul economiei.

Cheltuielile pentru **prestații sociale** au constituit 202,2 mil.lei și au înregistrat o creștere cu 24,2 % comparativ cu semestrul I 2018.

Transferurile către alte bugete au atins cifra de 11 853,3 mil.lei cu o creștere față de semestrul I 2018 cu 20,1%. În cadrul acestora, cea mai mare creștere cu 30,7% au atins transferurile către bugetele locale, sunt destinate sectorului educației, în special pentru asigurarea implementării Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

Cheltuielile pentru **mijloace fixe** s-au executat în sumă de 700,1 mil.lei și au înregistrat o creștere cu 86,2 % față de semestrul I 2018.

Pentru **stocuri de materiale circulante** cheltuielile au constituit 315,0 mil.lei, cu o diminuare 4,3 % comparativ cu semestrul I 2018.

Alte cheltuieli au fost efectuate în sumă de 1 439,7 mil.lei cu o creștere de 67,6% față de semestrul I 2018. În perioada respectivă au fost indexate bursele studenților și elevilor conform prevederilor art.3 din Legea 824-XII din 24.12.1991 privind indexarea veniturilor bănești ale populației. De asemenea s-au majorat cheltuielile pentru despăgubiri civile, cheltuielile în bază de contracte cu persoane fizice pentru prestarea serviciilor pe termen scurt.

Executarea bugetului de stat în primul semestru al anului 2019 s-a încheiat cu un **sold bugetar (deficit) în sumă de 2 586,9 mil. lei**, ce constituie 46,7% din suma precizată pe an.

Sursele de finanțare a deficitului au fost mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public de stat (181,7 mil. lei), valori mobiliare de stat emise pe piața primară (716,9 mil.lei), împrumuturi debursate de către creditorii externi (1 235,9 mil. lei), surse din realizarea activelor băncilor aflate în proces de lichidare (560,5 mil. lei), alte surse interne (1 118,3 mil. lei), mijloace bănești din solduri (240,2 mil. lei).

Totodată, în perioada gestionară au fost onorate obligațiuni față de creditorii externi 999,6 mil. lei (echivalentul – 57,7 mil. dolari SUA), recreditate împrumuturi instituțiilor financiare și nefinanciare (-121,8 mil. lei), răscumpărarea VMS pentru crearea rezervei lichidități emise în anii 2017-2018 (- 345,4 mil.lei).

La situația din 30 iunie 2019, soldurile de mijloace bănești în conturile bancare a bugetului de stat au constituit suma de 4 280,2 mil.lei.

În perioada de 6 luni 2019, la bugetul de stat s-au înregistrat creanțe cu termen expirat în sumă de 5,4 mil.lei, care comparativ cu situația din 1 ianuarie 2019 s-au micșorat cu 7,5 mil.lei sau cu 58,1 la sută.

¹ În anul 2019 nu au fost emise VMS pentru completarea rezervei de lichidități, în schimb au fost răscumpărate VMS emise anterior în aceste scopuri în sumă de 345,5 mil.lei.

Datoriile cu termen de achitare expirat (arieratele) ale bugetului de stat la situația din 30 iunie 2019 au constituit 4,6 mil. lei. În comparație cu situația din 1 ianuarie 2019, acestea s-au majorat cu 1,9 mil. lei, motivele principale invocate de autoritățile/instituțiile bugetare fiind lipsa alocațiilor bugetare și lipsa finanțării din Fondul Ecologic Național.

Evoluții în domeniul datoriei de stat și altor angajamente condiționate în semestrul I 2019

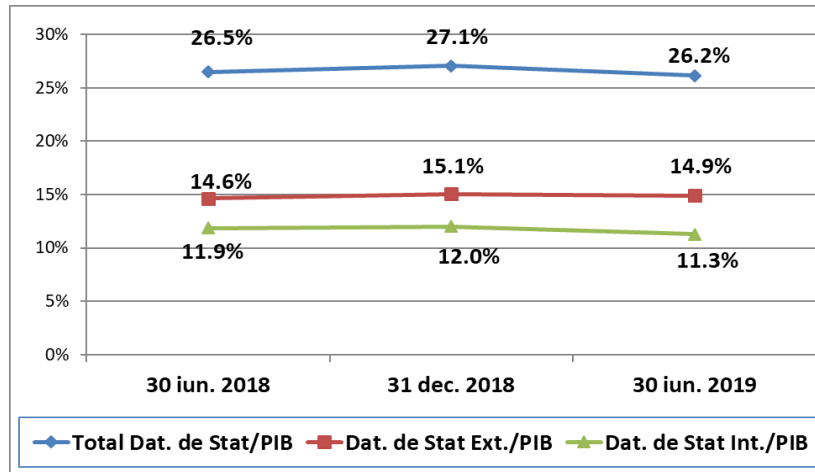
Soldul datoriei de stat

La situația din 30 iunie 2019, **soldul datoriei de stat** a constituit 54 380,9 mil. lei, fiind compus din 1 705,7 mil. dolari SUA datorie de stat externă (echivalentul a 30 950,8 mil. lei) și 23 430,1 mil. lei datorie de stat internă, înregistrând o majorare comparativ cu sfârșitul anului 2018 cu 2 368,4 mil. lei sau cu 4,6%.

Majorarea soldului datoriei de stat la situația din 30 iunie 2019 comparativ cu sfârșitul anului 2018 se datorează majorării datoriei de stat externe pe fondul finanțării externe nete pozitive în valoare de 12,3 mil. dolari SUA, fiind condiționată și de fluctuația pozitivă a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute pe parcursul semestrului I al anului 2019. Totodată, soldul datoriei de stat a fost influențat și de majorarea datoriei de stat interne din contul emisiunii nete a VMS pentru finanțarea deficitului bugetului de stat în sumă de 371,5 mil. lei.

Ponderea datoriei de stat în PIB, la situația din 30 iunie 2019, a constituit 26,2%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2018 cu 0,8 p.p.

Diagrama 9. Evoluția datoriei de stat în PIB, 30 iunie 2018 – 30 iunie 2019, (%)

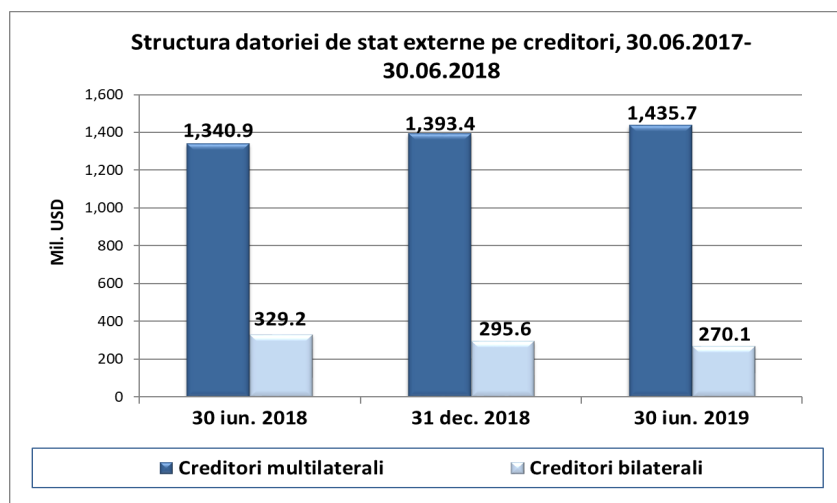

Datoria de stat externă

La situația din 30 iunie 2019, **soldul datoriei de stat externe** a constituit **1705,7 mil. dolari SUA** (echivalentul a 30 950,8 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă.

De la începutul anului 2019, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o **majorare cu 16,7 mil. dolari SUA** sau cu 1,0%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de **12,3 mil. dolari SUA** și fluctuația pozitivă a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în sumă de **4,5 mil. dolari SUA**.

Diagrama 10. Structura datoriei de stat externe pe creditori, 30.06.2018-30.06.2019

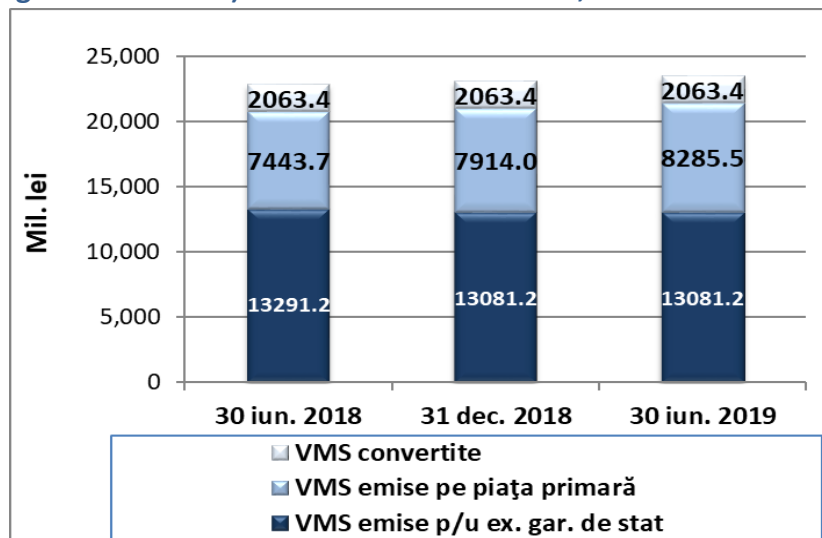

Datoria de stat internă

La situația din 30 iunie 2019, soldul datoriei de stat interne a constituit **23 430,1 mil. lei**, dintre care:

- VMS emise pe piața primară - 8 285,5 mil. lei (35,4%)
 - VMS convertite - 2 063,4 mil. lei (8,8%)
 - VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată -13 081,2 mil. lei (55,8 %)
- derivate din garanțiile de stat

Diagrama 11. Evoluția datoriei de stat interne, 30.06.2018-30.06.2019

Comparativ cu situația din 31 decembrie 2018, datoria de stat internă s-a majorat cu **371,5 mil. lei** sau cu 1,6 la sută, iar comparativ cu situația din 30 iunie 2018 s-a majorat cu **631,7 mil. lei** sau cu 2,8 la sută. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs din contul emisiunii nete a VMS pe piața primară.

Creanțele interne

În semestrul I al anului 2019 BC „Investprivatbank” în proces de lichidare a transferat la bugetul de stat din valorificarea activelor sale mijloace bănești în sumă de **0,5 mil.lei**, iar băncile în proces de lichidare: „Banca de Economii” S.A., B.C. „Banca Socială” S.A și B.C. „Unibank” S.A – **560,0 mil. lei**.

Astfel, la situația din 30 iunie 2019, datoria băncilor în proces de lichidare respective față de Ministerul Finanțelor a constituit **12 169,4 mil. lei**, dintre care:

- BC „Investprivatbank” S.A. – 357,6 mil.lei;
- „Banca de Economii” S.A. – 7 920,0 mil.lei;
- BC „Banca Socială” S.A – 2 062,5 mil.lei;
- BC „Unibank” S.A – 1 829,3 mil.lei.

Pe parcursul semestrului I al anului 2019 nu a fost efectuată nici o achitare a datoriei formate în urma executării garanțiilor de stat. Astfel, la situația din 30 iunie 2019, datoria debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor a constituit 455,6 mil. lei, fiind în totalitate cu termen expirat.

Garanțiile de stat

În conformitate cu Legea nr.293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat “Prima casă” și Hotărârea Guvernului nr.202/2018 “Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat “Prima casă” în anul 2019 continuă implementarea Programului de stat “Prima casă”. Acest program este realizat prin intermediul Organizației pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM), delegată să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru procurarea unei locuințe, în limita plafoanelor aprobate anual de către Parlament pentru acest scop. Creditele bancare acordate în cadrul Programului sunt garantate de către stat în mărime de 50% din soldul creditului.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2019 se prevede că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 1 000,0 milioane de lei.

Pe parcursul semestrului I al anului 2019 de către băncile comerciale: BC “Moldova-Agroindbank” S.A., BC “Moldindconbank” S.A., BC “Victoriabank” S.A., BC “Mobiasbancă- Groupe Societe Generale” S.A. și BC “Eximbank” S.A. în cadrul Programului au fost acordate noi credite garantate de către stat în sumă de 379,7 mil.lei. În aceeași perioadă, de către beneficiarii Programului au fost rambursate credite garantate în sumă de 10,5 mil.lei.

Astfel, la situația din 30 iunie 2019 soldul creditelor garantate acordate în cadrul Programului a constituit 627,4 mil. lei.

Către finele anului 2019, se prevede că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 1 100,0 milioane de lei, majorându-se cu 100,0 milioane de lei sau cu 10,0% față de valoarea aprobată, fiind influențat de cererea ridicată din partea cetățenilor la Programul de stat “Prima casă”.

Ministru

Natalia GAVRILIȚA